

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Смертенюка Ігоря Ігоровича на тему «Інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами.

Сільське господарство має специфічні особливості розвитку і є одним з найбільш уразливих до зміни клімату секторів економіки. Від успіху пристосування до них значною мірою залежить прибутковість сільськогосподарських підприємств, та й взагалі українська економіка, оскільки агропромисловий сектор переймає на себе роль основного експортера та джерела валютних надходжень від реалізації сільськогосподарської продукції. Вагомим важелем у протидії ризикам змін клімату, підвищенні виробництва продовольства та досягнення цілей у сфері сталого розвитку є сільськогосподарські інновації, а саме розроблення нових продуктів, засобів і технологій, за допомогою яких сучасний виробник матиме змогу знаходити більш раціональні способи використання природних ресурсів задля досягнення максимально ефективного виробництва агропродукції. Саме інноваційний шлях розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах визначального впливу на результати господарювання природних, кліматичних чинників може пришвидшити позитивні тенденції розвитку галузі, забезпечити стабільне економічне зростання, досягнення економічного лідерства, дозволяє домогтися значної переваги на ринку та посилити свої конкурентні позиції.

В контексті цього, опрацювання теоретико-методологічних основ дослідження інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств представляє науковий та практичний інтерес.

Відаючи належне результатам досліджень та їх ролі в збагаченні інноваційної парадигми розвитку, все ж необхідно зазначити, що потребують удосконалення наукові підходи до концептуального забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва на галузевому і територіальному рівнях; недостатньо розкрито специфіку інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва, яка полягає в тому, що одночасно із застосуванням інноваційних технологій повинні враховуватись чинники розвитку суміжних галузей (рослинництва, тваринництва) та недопущення зниження родючості ґрунтів в контексті кліматичних змін; якомога більше уваги повинно приділятися питанням формування ефективної інноваційної політики та інноваційної інфраструктури агропромислового виробництва з метою

розширення можливостей вироблення чітких стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку аграрної сфери.

У зв'язку з вищезазначеним тематичне спрямування наукового дослідження Смертенюка І.І., що спрямоване на обґрунтування теоретико-методичних положень та розробку практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін є своєчасним і актуальним.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Уманського національного університету садівництва за темою «Теоретико-методологічні та прикладні засади соціально-економічного розвитку аграрної сфери економіки України в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0116U003210). У межах цієї теми Смертенюк І.І. дослідив теоретичні та методичні основи інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін, здійснив аналіз сучасного стану їх економіко-інноваційного розвитку та обґрунтував його стратегічні орієнтири.

2. Мета і завдання дослідження.

Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішено такі завдання:

- поглибити і конкретизувати науковий категорійно-понятійний апарат щодо інноваційного розвитку підприємств;
- визначити особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін;
- визначити методологічні аспекти аналізу інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств;
- провести аналіз інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін;
- удосконалити методичний інструментарій комплексної оцінки інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін;
- дослідити підходи щодо фінансового забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтувати напрями інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін;
- сформулювати стратегію інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін;

- удосконалити інноваційну політику держави та інституційного середовища інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні нових та удосконаленні існуючих теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін.

Основні результати дисертаційної роботи, що характеризують новизну дослідження, полягають у такому:

вперше:

- розроблено стратегію інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, яка базується на обґрунтуванні зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств з урахуванням кліматичних змін. Її метою є створення умов для розвитку сільськогосподарських підприємств на засадах високотехнологічного інноваційного виробництва одночасно із скороченням викидів парникових газів та адаптацією до зміни клімату в контексті забезпечення їх сталого розвитку, а також використання природних ресурсів з дотриманням вимог міжнародних договорів у сфері зміни клімату;

удосконалено:

- основні напрями інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін, які згруповано на біологічні (нові сорти, гібриди сільськогосподарських культур, нові типи, породи сільськогосподарських тварин), техніко-технологічні (новітні технології в рослинництві та тваринництві), хімічні (добрива, засоби захисту рослин, регулятори і стимулятори росту), організаційно-економічні (організація підприємства, менеджмент, маркетинг), соціальні (соціальний розвиток людини), напрями розвитку альтернативної енергетики (виробництво енергії з відновлюваних джерел) та діджиталізації (цифрова трансформація виробничих процесів);

- методичний підхід до комплексного аналізу інноваційного та соціально-економічного розвитку підприємств у розрізі регіонів із застосуванням таксономічного аналізу, що дозволило порівняти виділені нами різновекторні показники та виявити існування прямолінійного взаємозв'язку між ними;

- механізм інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах зміни клімату, в якому виокремлені фактори інноваційного розвитку, джерела інвестицій, а також основні складові інноваційного процесу (ідея, винахід, впровадження, маркетинг і збут), що створює умови для сталого розвитку підприємств. Підкреслено першочергове значення інституційного середовища для інноваційного розвитку підприємств в Україні;

- структурно-логічну схему дослідження проблеми вдосконалення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін, яка передбачає визначення мети, завдань та методів (I етап); науковий аналіз кількісних та якісних показників (II етап); визначення пріоритетних напрямів (III етап);

набули подальшого розвитку:

- понятійно-термінологічний апарат у частині трактування поняття «інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін» – це процес цілеспрямованого, послідовного руху сільськогосподарського підприємства за рахунок систематичної дії інноваційних техніко-технологічних, організаційних, управлінських, маркетингових та соціальних факторів з метою адаптації його діяльності до змін клімату, що призводить до якісних і кількісних змін та зростання економічної, технічної, соціальної та екологічної ефективності його діяльності

- систематизація напрямів адаптації сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін, які спрямовані на коригування технологічних процесів, розвиток диверсифікаційних напрямків, діджиталізацію виробництва, удосконалення систем і механізмів страхування та державної підтримки товаровиробників;

- пропозиції із систематизації основних інструментів інноваційної політики держави в галузі сільськогосподарського виробництва, які можна поділити на дві групи: зі сторони попиту – це інструменти замовлення, регулювання та інструменти системної політики; зі сторони пропозиції: фіскальні та фінансові інструменти, вкладення основного капіталу, інструменти на навчання, мобільність та нетворкінг;

- методичний підхід до оцінювання фінансового забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Узагальнено причини низького рівня фінансування досліджуваної галузі в Україні: економічні, ринкові, інституційні, інформаційні та соціальні. Обґрунтовано основні джерела фінансування, які можна розділити за чотирма критеріями: за формою власності, походженням, за способом та джерелами фінансування, які дозволять реалізувати стратегію інноваційного розвитку на підприємстві.

4. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача.

Зміст дисертаційної роботи побудований на відповідному первинному матеріалі, аналіз та узагальнення якого дало можливість сформулювати основні наукові положення, висновки та рекомендації.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується глибоким аналізом наукових здобутків вітчизняних та зарубіжних вчених у відповідній сфері, законодавчих та

нормативних актів України, офіційних матеріалів Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, аналітичних матеріалів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, звітно-аналітичної інформації Державної служби статистики України, матеріалів міжнародних організацій, інформаційних ресурсів мережі Internet тощо, що дозволило компетентно та комплексно підійти до вирішення завдань, поставлених у дослідженні.

Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації базуються на матеріалах власних досліджень автора, логічно витікають з матеріалів дисертації і є науково обґрунтованими та чітко сформульованими.

Узагальнюючим результатом проведеного автором теоретико-методологічного дослідження є уточнення поняття «інноваційного розвитку підприємств» та формулювання власного визначення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін як процесу цілеспрямованого, послідовного руху сільськогосподарського підприємства за рахунок систематичної дії інноваційних техніко-технологічних, організаційних, управлінських, маркетингових та соціальних факторів з метою адаптації його діяльності до змін клімату, що призводить до якісних і кількісних змін та зростання економічної, технічної, соціальної та екологічної ефективності його діяльності; визначення основних сприятливих та негативних факторів інноваційного розвитку підприємств; систематизація основних напрямів адаптації сільськогосподарських підприємств до змін клімату та основних показників інноваційної діяльності підприємств; обґрунтування механізму інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах змін клімату, обов'язковими елементами якого є інноваційна політика держави та інституційне середовище інноваційного розвитку.

Позитивної оцінки заслуговує те, що в роботі із застосуванням основних методів дослідження інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, в основі яких лежить системний підхід, проведено всебічний аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін, який свідчить про значну залежність господарств від природно-кліматичних умов і одночасний їх вплив на кліматичні зміни, що вимагає перегляду та чіткого дотримання існуючих технологій виробництва, а також розробку заходів, в тому числі й інноваційного характеру, щодо зменшення впливу на довкілля та адаптації сільськогосподарських підприємств до них; здійснено моніторинг інноваційного розвитку України на різних рівнях: макрорівні, регіональному рівні, на рівні галузі сільського господарства і на рівні окремих підприємств.

Одним із вагомих важелів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін є формування стратегії. Здобувач визначає алгоритм її розробки та впровадження, який передбачає такі етапи: формування загальних цілей сільськогосподарського підприємства, аналіз

впливу кліматичних змін на діяльність підприємств, визначення та відбір альтернативних варіантів інноваційного розвитку підприємства в контексті змін клімату, формування стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства з урахуванням кліматичних змін, вибір раціональних методів реалізації стратегії, оцінка Стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства з урахуванням кліматичних змін та її затвердження з урахуванням кліматичних змін. Для досягнення мети стратегії здобувачем пропонується виділити чотири стратегічні цілі, в межах яких виокремлено операційні цілі, досягнення яких сприятиме економічному розвитку підприємств, покращуватиме соціальне становище працівників та зменшуватиме навантаження на навколишнє природне середовище.

5. Теоретичне та практичне значення дисертаційного дослідження.

Основні положення дисертаційної роботи, отримані результати та висновки є науковим та практичним підґрунтям для вирішення проблематики розвитку аграрних підприємств і результативності управління виробничо-господарською діяльністю.

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає у розробці та обґрунтуванні концептуальних засад і пропозицій, спрямованих на забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін. Теоретичне значення результатів дослідження полягає в уточненні поняття «інноваційного розвитку підприємств» та формулювання власного визначення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін; визначенні основних сприятливих та негативних факторів інноваційного розвитку підприємств; систематизації основних напрямів адаптації сільськогосподарських підприємств до змін клімату та основних показників інноваційної діяльності підприємств; обґрунтуванні механізму інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах змін клімату.

Практичне значення отриманих результатів дисертації полягає у тому, що запропоновані в дисертаційній роботі методичні підходи і пропозиції дають можливість підвищити рівень інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін. Це підтверджується тим, що теоретичні розробки щодо інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін були використані відділом розвитку сільських територій та захисту довкілля Уманської районної державної адміністрації Черкаської області у частині розробки інноваційних напрямів адаптації сільськогосподарських підприємств до змін клімату (довідка № 538/01-06 від 22.12.2020 р.). Розроблена автором Стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін

впроваджується в господарську діяльність ТОВ «Кузьміна Гребля» Христинівського району Черкаської області (довідка від 17.02.2021, № 59).

6. Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях.

Основні результати дослідження опубліковано в 10 наукових працях, з них 1 стаття – у періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва і розвитку та Європейського Союзу (Болгарія), 1 – в періодичному науковому виданні Республіки Білорусь, 1 публікація – це розділ закордонної (США) колективної монографії з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача; 3 – у наукових фахових виданнях. Апробація результатів наукового дослідження відбулася в рамках 4 науково-практичних конференцій.

Особистий внесок здобувача у наукових працях, опублікованих у співавторстві, складає 87 %.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

які розкривають основний зміст дисертації:

1. Бурляй А.П., Бурляй О.Л., Смертенюк І.І. Відновлювальна енергетика: соціальний аспект. *Економіка та суспільство*. [Електронний журнал]. 2018. №19. С.104-109. (0,52 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: аналіз використання відновлюваних джерел енергії в Україні та країнах ЄС-28 – 0,35 ум. друк. арк.) [фахове видання; *Vernadsky National Library, Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI), Scientific Indexing Services (SIS)*]. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua>

2. Karpenko V., Burliai O., Nepochatenko O., Butsyk R., Smerteniuk I. Features of sunflower of strawberry depending on adaptive growing technologies. *Collective Scientific Monograph*. Dallas, USA:Primedia eLaunch LLC. 2019. P.38-48. (0,26 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: огляд альтернативних систем землеробства – 0,15 ум. друк. арк.) DOI 10.36074/tmafmsoid.ed-1.05.

3. Burliai A.P., Burliai O. L., Kovalev L.Y., Smerteniuk I.I. Methodological aspects of determination of energy potential of biomass of plant products. *Modern Scientific Researches*. Issue No.12. Part 3.May 2020. Pp. 30-35.(0,26 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: огляд літератури щодо методичних аспектів визначення енергетичного потенціалу біомаси – 0,15 ум. друк. арк.) [наукове видання Республіки Білорусь; *Index Copernicus, Google Scholar, ПИНЦ*]. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-04).

4. Бурляй О.Л., Смертенюк І.І. Інновації як інструмент адаптації сільськогосподарських підприємств до кліматичних змін. [Електронний ресурс]. *Modern Economics*. №23. 2020. Pp. 26-30 .(0,56 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: визначено роль інновацій як інструменту для адаптації сільськогосподарських підприємств до кліматичних змін – 0,35 ум. друк. арк.)

[електронне наукове видання; *DOAJ, CiteFactor, JIF, SIS, HBVB, Google Scholar*]. <https://modecon.mnau.edu.ua.ISSN.2521-6392>. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-04).

5. Смертенюк І.І. Оцінка інноваційного розвитку економіки України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Умань. 2020. Вип.93. Ч.2: Економічні науки. С. 114–131. (0,48 ум. друк. арк.) [фахове видання; *Index Copernicus, Google Scholar, Crossref; Ulrich's Periodicals Directory*].

6. Burliai A., Burliai O., Smerteniuk I., Kovalev L. Analysis of innovative development of Ukrainian enterprises in the context of European innovative development. *VUZF review*, V.5(4).2020. Pp. 32-40. (0,59 ум. друк. арк.) (Особистий внесок автора: аналіз інноваційного розвитку України – 0,36 ум. друк. арк.) [наукове видання держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу; *Index Copernicus, Google Scholar, Crossref, Neliti Publons, EuroPub, BASE, UNICHECK*]. DOI: [10.38188/2534-9228.20.4.04 https://portal.issn.org/resource/issn/2534-9228](https://portal.issn.org/resource/issn/2534-9228).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Смертенюк І.І. Деякі аспекти кліматично-енергетичної політики Європейського Союзу. *Актуальні питання сучасної економіки: матеріали ІХ Всеукр. наукової конференції 22 грудня 2017 р. Частина 1*. Умань: Видавець «Сочінський», 2017. С.37-38.

8. Смертенюк І.І. Необхідність диверсифікації джерел енергії в Україні в умовах енергозбереженн. *Актуальні питання та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 5 травня 2018 р.)*. К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2018. С.22-26.

9. Смертенюк І.І., Бурляй О. Л. Використання біомаси в сільському господарстві : зб. тез Міжн. наук.-практ. Інтернет - конференції «*Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку*» 16 – 17 квітня 2020 р. Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2020.С.180-182.

10. Бурляй О.Л., Смертенюк І.І. Суть поняття «Інновація» та його значення для розвитку сільськогосподарських підприємств: зб. тез VII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «*Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики*» присвяченої 100-річчю з часу заснування Полтавської державної аграрної академії, 29 жовтня 2020 р. С.134-135.

7. Характеристика єдності змісту дисертації та відповідності спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертаційна робота Смертенюка Ігоря Ігоровича на тему «Інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін»,

подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», викладена на 208 сторінках і оформлена відповідно до Вимог до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами і доповненнями), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

Зміст дисертації характеризується цілісністю, завершеністю, логічною послідовністю і конкретністю викладеного матеріалу. У роботі раціонально поєднані теоретичні та методологічні аспекти висвітлення проблеми з конкретними практичними пропозиціями та методичними рекомендаціями, які характеризуються відповідним рівнем їх обґрунтованості.

Аналіз дисертації дає підстави до висновку, що за змістом, рівнем теоретичної і практичної наукової розробки досліджуваної проблеми, а також за оформленням дисертація у повній мірі відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

8. Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи.

Підтримуючи в цілому авторську позицію щодо основних теоретичних та прикладних положень дисертації, вважаємо за доцільне вказати на окремі дискусійні положення, що мають місце в роботі, та зробити деякі зауваження:

1. В п. 1.1 автор досліджує особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Разом з тим при впровадженні інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств важливою умовою є наявність інноваційного потенціалу, тому було б доцільно дослідити його елементи, серед яких виділити природно-кліматичний, матеріально-технічний, науковий, кадровий, організаційний тощо.

2. Деякі аналітичні викладки щодо висвітлення тенденцій інноваційного розвитку в контексті європейського розвитку та деякі результати вивчення світового досвіду з формування інноваційної політики переважantlyюють основний зміст роботи (п. 2.1). Робота значно виграла б, якби автором було представлено реальні розрахунки залежності інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств та обсягів фінансування науково-дослідної діяльності від загрозливих кліматичних змін. При цьому у роботі не відображенні регіони України, які найбільше потерпають від кліматичних змін (п. 2.3).

3. Представлений в розділі 2 дисертації аналітичний матеріал має різний часовий вимір, що в деяких випадках не надає повної картини щодо

співставлення та аналізу динаміки представлених показників. Маючи єдину мету аналізу, доцільно було привести цифровий матеріал до єдиного звітного періоду.

4. При виборі можливих стратегій інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін доцільно було б розкрити позитивний досвід інших країн (п. 3.2).

5. На наш погляд, автору доречно було б акцентувати увагу на належній розробці організаційно-економічного механізму, який забезпечить розвиток інноваційного підприємництва як складової стратегії розвитку аграрного сектора економіки.

6. Підрозділ 3.3 детально відображає інституційне середовище України, розглянута Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, проте не приділено належної уваги саме державному регулюванню інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін.

Висловлені вище дискусійні моменти та зауваження не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження, яке відзначається безперечною актуальністю, аргументованістю основних положень, містить насичений статистичними даними матеріал та виконано на належному науковому й теоретичному рівні. Навпаки, вони мають послужити автору в його майбутній творчій науковій діяльності, оскільки ця праця окреслює широкі перспективи подальшого дослідження.

9. Загальний висновок.

Дисертаційну роботу Смертенюка Ігоря Ігоровича на тему «Інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін», можна визнати оригінальним завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, яке містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що у сукупності вирішують важливу проблему інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін.

Отримані результати є значущими для підвищення рівня інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін. Репрезентативність результатів проведених у роботі досліджень є достатньо високою.

Дисертаційна робота виконана в межах визначених теми, мети, завдань, предмета та об'єкта. Стиль написання дисертації відзначається логічністю, послідовністю, системністю, обґрунтованістю.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару (протокол № 1 від 19.02.2021 р.) встановлено, що дисертаційна робота «Інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств в контексті кліматичних змін» є завершеною науковою працею, у якій її автором отримано

нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами і доповненнями), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 і рекомендується для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за вказаною спеціальністю.

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор,
доцент кафедри менеджменту Уманського
національного університету садівництва

Л.О. Кустріч

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри публічного управління
Уманського національного університету
садівництва

Н.О. Петренко

Підпис <i>Кустріч Л.О.</i>
<i>Петренко Н.О.</i>
ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії Уманського НУС
<i>В.С. Чернига</i>
"09" 04 2021 р.

